

»Enligt Liljegrens uppgift i Diplom. Svecan. skall vid Kolsebro vara en runsten, nu vet dock ingen, hvarest den finnes, men man förmodar det han utgör en af knutstenarna till Jonas Holmströms loge.»

Enligt bilden i *Bautil* har stenen varit ca 235 cm hög och ca 100 cm bred. Inskriften är anbragt på en enkel kantslinga.

Inskrift (enligt B 930):

halft - : lit raisa stain : þina : eftir : saba : faþur :

1 5 10 15 20 25 30 35

Hálfdan lét reisa stein þenna eftir Sebba, föður.

Halvdan lät resa denna sten efter Sebba, (sin) fader.

Till läsningen: I runföljden 1–5 **halft** äro 2–3 **al** och delvis 4 **f** tecknade med streckade linjer, markerande otydlighet. På samma sätt är 11 **a** i **raisa** återgivet.

1–6 **halft-** är sannolikt *Hálfdan*. Det är stort avstånd mellan **halft-** och **lit**, och tecknaren har genom streckning angivit, att stenytan är skadad kring runan 6. *Hálfdan* är ett ganska vanligt namn, som även förekommer i Sm 154. I rsv. äro formerna med bevarat **f** de vanligaste, i diplomerna äro former sådana som *Haldan* o.dyl. de enda förekommande.

29–32 **saba** är ack. till ett fsv. *Sæbbi*, känt genom belägg från Dalarna. *Sebbi* är ej ovanligt i Danmark, och *Ulf Sebbason* hette en av Harald Hårfagres skald. *Sebbi* har uppfattats som kortform till *Sæbiorn* liksom *Sibbi* anses vara ett kortnamn till *Sigbiorn*. Det är dock svårt att skilja de båda namnen från varandra. O. v. Friesen (*Rökstenen*, 1920, s. 49) liksom åtskilliga andra betraktar *Sebbi* som en sidoförm till *Sibbi*. Se s. 80.

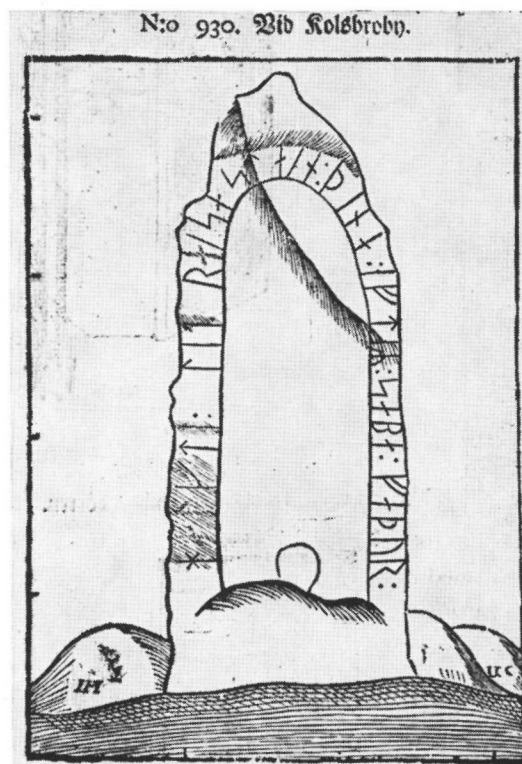

Fig. 91. Sm 146. Kolsebro. Ukna sn. Efter träsnitt B 930.

Västra Eds kyrka.

Se Sm 149.

147. Västra Eds ödekyrka. Nu vid Stora Hälleberg (prästgården).

Pl. 93.

Litteratur: E. R. Havton: Efterlämnade historisk topografiska samlingar (hs i Västerviks h. allm. läroverks bibl.) 8, Ed, s. 36; Kyrkoinventarium 1829 (ATA); G. Malmberg: Skrivelse till Riksantikvarien den 18/7 1922 (ATA), Beskrivning av V. Eds kyrkoruin (ATA); B. Helmfrid i Västervikstidningens julnummer 1935, Kalmar läns runinskrifter (ATA), Runstensundersökningar i Kalmar län sommaren 1936 (ATA), brev till H. H:son Stahle den 2/2 1936, i Kalmar läns fornminnesförenings medd. 1937 s. 116.

Äldre avbildningar: Teckning 1922, signerad E E och bifogad G. Malmbergs skrivelse till Riksantikvarien den 18/7 1922, »en ritning, som en af mina konfirmander gjort» (ATA); Helmfrid: två fotos 1936, ett 1937 (ATA), fotos i Kalmar läns runinskrifter pl. 5 fig. 2, 3, i Kalmar läns fornminnesförenings medd. 1937 s. 115.

Stenen har numera sin plats SÖ om huvudbyggnaden vid Stora Hälleberg, som är kyrkoherdeboställe. Tidigare har den legat i gamla kyrkan. »Tryskelstenen i Eds Kyrkiodörr vid vapenhuset är nog skrifvet på, men af ålder mycket utplånat» enligt en avskrift hos Havton ur »Eds Prästgårds bok», som i sin tur tydligt

är en avskrift ur en relation till *Ransakningarna*, vilken ej är bevarad i annan form.¹ I inventarieförteckningen 1829 omnämnes den också på samma plats: »I Runsten, begagnad såsom tröskel vid Kyrkodörren — oläslig.» Denna kyrka, som ännu står kvar som ruin, är från 1200-talet enligt *Linköpings stifts matrikel* (1951) s. 114. Den nya kyrkan byggdes 1863.

Någon gång under tiden 1865–1885 flyttades stenen av kontraktsprosten C. O. Rosin från gamla kyrkan in i prästgården. Därom och om stenens senare öden berättade för mig hovpredikanten G. Malmberg, som 1922 lämnat en redogörelse för samma sak till Riksantikvarien, där det bl.a. läses: »Lars Magnus Svensson frågade mig i går, då vi stodo i den västligaste porten i gamla kyrkan: 'Är tröskeln, som låg här, kvar i prostgården än? Prosten Rosin lät taga hem den, och jag vet, att den låg på salsbordet en gång för att en engelsman skulle läsa, vad det stod för årtal på'n. Det var en sten av samma sort som de, som äro på porten.' Jag kom genast att tänka på runstenen av kalksten, som vid min hitkomst låg på 'långgarderoben' i tre delar och som med riksantikvariens medgivande nu är rest här vid prästgården. Det syns tydligt på den, att den legat som tröskel någonstades och mycket möjligt eller sannolikt är, att den haft sin plats som sådan i gamla kyrkan, måhända just där Lars Magnus anvisade. Stenen är dock betydligt längre än portens bredd, men den har ju kunnat ligga utanför i vapenhuset (av trä, rivet). Se inven.-förteckningen 16/9 1829. Av denna framgår tydligt, att stenen legat där.» I relationen hos Hayton säges ju också, att den låg som tröskel vid vapenhuset. På Malmbergs förslag 1922 restes stenen på sin nuvarande plats.

Stenen är 139 cm hög, 36 cm bred vid basen. De största runorna äro 9 cm höga. Inskriften är anbragt på en kantslinga, som försetts med ormhuvud, vilket har runda ögon och kluven gadd. Runorna äro, i synnerhet utmed den högra sidan, starkt slitna, på grund av att stenen legat som tröskel, och inskriften är diletantiskt utförd.

Inskrift:

iar - eir risti · stin þ . . . - r - - - · stralr · kqr - unipikr
1   5   10   15   20   25   30   35   40

**Iargæirr reisti stein þ(enna) ... úníðingr.*

Jarger reste denna sten ... oniding.

Till läsningen: Av runan 4 synes endast den nedre hälften av en huvudstav. Med en läsning **k** får man ett belagt namn, rsv. *Iargæirr*, känt genom den person, till vars minne runstenarna U 186 och 188 äro resta. Runan 10 **s** är spegelvänd. På övre delen av stenens högra sida är ristningen så skadad, att endast 20 **r** säkert kan identifieras. Framför 24 **s** är en punkt, som är djup men ej lika regelbunden som den framför 13 **s**. Det är möjligt, att den är huggen. Runan 25 **t** är en tydlig hst och till vänster om denna syns som en vid och grund fåra, en **t**-bst vars motsvarighet till höger man dock har svårt att finna. Läsningen **a** får trots inskriftens oregelbundenhet anses ganska osannolik. Runan 29 är ett **r** av mycket oregelbunden form, 31 består av en hst och en kort bst, som är horisontell, troligen en oskickligt utförd **a**-bst, ej **e** såsom framgår av en jämförelse med 5 **e**. Helmfrid har uppfattat den som **e**. Av runan 32 ser jag en hst och spår, som likna övre delen av en **r**-bst och kunna vara huggna. Läsningen **r** är dock osäker. Runan 33 är en stav, som i sin övre del är ganska rak men längre ned oregelbunden och osäker. Efter 34–39 **unipik** synes en rak och tydlig hst och till höger om denna en vid och oregelbunden kontur, som har formen av en **r**-bst (synlig på fotot). Den är en naturlig fåra i stenen, men en **r**-bst kan ha befunnit sig där, fast den ursprungliga ristningsytan vittrat bort. Helmfrid räknar ej med någon runa här.

Angående *úníðingr* se Sm 2 och Sm 131.

¹ Den inledes med orden: »Anteckning på the antiquiteter, som här i Eds församling finnas, hvilka i anledning af K. Placatet således anföras som följare» och avslutas med »Confirmeradt d. 12 Maj 1723. N. Wigius. P. in Edh. Ericus Justelius. Com. ibid. En likalydande skrift sändes till Consistorium, hvilken thådan blef befordrad till Antiquitets Collegium i Stockholm.» *Ransakningarna* från N. Tjusts hd äro för övrigt helt försvunna. Se *Småländska Hembygdsböcker* 8 utg. av P. Wilstadius, Lund 1941, s. 65.